

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI
FANINING
ISHCHI O'QUV DASTURI

SILLABUS (ishchi dastur)

Fanning kodi:	HFXT404
Ta'lim yo'nalishi:	5210203 – Psixologiya Amaliy psixologiya
Kurs:	3 -kurs
Semestr:	5
Kreditlar soni:	4 k

T/r	Mashg'ulotturi	Ajratilgan soat	Semestr
			V
1	Ma'ruza	30	30
2	Amaliy mashg'ulot	30	30
3	Mustaqilta'lism	60	60
	Umumiy o'quv soatlari	120	120

BUXORO – 2022

Buxoro davlat universitetining 2022 yil “30” abru dagi 1 - sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan va fan dasturlar tasdiqlangan,

Fanning ishchi dasturi Buxoro davlat universiteti Tabiiy fanlar fakulteti Ekologiya va geografiya kafedrasida 2022 yil “26 abryoi «1» - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Fanning ishchi dasturi Buxoro davlat universiteti Tabiiy fanlar fakulteti o‘quv – uslubiy kengashining 2022 yil “29 abryoi «1» - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Fanning ishchi dasturi Buxoro davlat universiteti o‘quv – uslubiy Kengashining 2022 yil “30” abryoi «1» - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

TUZUVCHI:

G.S.Muratova Ekologiya va geografiya kafedrasи o‘qituvchisi.

TAQRIZCHILAR:

Norboeva U.T. - Buxoro davlat universiteti Ekologiya va geografiya kafedrasи professori,biologiya fanlari doktori.

N.R.Ochilova .- Buxoro davlat universiteti Ekologiya va geografiya kafedrasи katta o‘qituvchisi

Tabiiy fanlar
fakulteti dekani :

Ekologiya va geografiya
kafedrasи mudiri:

E.D.Niyozov

Yo.D.Xolov

Fan modul kodu HFXT404	O'quv yili 2022-2023	Semestr 5	ECTS – Kreditlar 4
Fan moskulturi Tanzov	Ta'lim tili O'zbek/tur	Haftadagi dars soatlari 2	

Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqilta'lum (soat)	Jamiyuqlama (soat)
Hozirgizamunning ekologik muammoları	60	60	120

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad- talabalarini Aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish tizimi, O'zbekiston Respublikasi qonunlari va Vazirlar Mahkamasi qaqrolarining talablari, shuningdek, Favqulodda vaziyatlar hamda Olyi va o'rta maxsus ta'lim vazirliklari farmoyishlari, ko'rsatmalari, birinchi tibbiy tez yordam ko'rsatishga o'rgatishni tashkil etish yo'llari va uslubiyotlari bilan tanishtirishdan iborat.

Fanning vazifasi- talabalarini turli favqulodda vaziyatlarning umumiyyat tafsiflari, qutilishi mumkin bo'lgan oqibatlari, favqulodda vaziyatlarning oldini olish, talafotlarini kamaytirish va favqulodda vaziyat oqibatlarini bartaraf etish tadbirlari bilan tanishtirish, birinchi tibbiy tez yordam ko'rsatishga o'rgatishni tashkil etish yo'llari bilan tanishtirishdan iborat.

talabalarga favqulodda vaziyat xavfi tug'ilganda va sodir bo'lganda ma'naviy-ruhiy barqarorlik sifatlarini singdirish, talabalarga tinchlik va harbiy davrlarda sodir bo'ladigan favqulodda vaziyatlar shareoitida to'g'ri harakat qilishni, aholini muhofaza qilish usullarini, favqulodda vaziyat oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlarini, ishlab chiqarish jarayonida xavfsiz mehnat shareotini yaratish, yong'inga qarshi xavfsizlik choratadbirlari ko'rish, jarohat olganda birlamechi tibbiy yordam ro'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim, ko'nikma va kasbiy malakaga ega insonni tarbiyalashga qaratilgan bilimlardan foydalanishni biladi.

II. Asosly nazarly qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu. Hayot faoliyat xavfsizligining nazarly asoslari.

Hayot faoliyat xavfsizligi fanining maqsadi va vazifalari. HFX nazariyasining asosiy tushunchasi va ta'riflari.

2- mavzu. Mehnatni muhofaza qilishning qonunly- huquqly asoslari.

Mehnat muhofazasi xaqida tushunchasi.. Mehnat muhofazasiga doir tadbirlarni rejalashtirish va tashkil qilish. Mehnat muhofazasi qonunlari bo'zilganligi uchun javobgarlik turlari. Mehnat yo'riqnomalari

3- mavzu. Hayotiy faoliyat xavfsizligining qonunly- huquqiy negizi va boshqarish.

F.V larda muhofaza qilishning huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasi qonunlarida xavfsizlik masalalari. F.V larda muhofaza qilish sohasidagi O'zbekiston Respublikasi prezidenti farmon va qarorlari

4- mavzu. Texnosferik zonalardagi xavflar va ulardan himoyalanish. Odam va atrof- muhit munosabatlari.Tashqi muhitni ifloslantiruvchi moddalar. Ishlab chiqarish sanitariyasi tushunchasi va vazifalari.Texnosferik xavflardan himoyalanish usullari.

5-mavzu. Favqulodda vaziyatlarda (FV) aholi va hududlarni himoyalash davlat tizimi (FVDT). Fuqaro muhofazasida axloqiy va psihologik tayyorgarlik. Favqulodda vaziyatlarda (FV) aholi va hududlarni himoyalash davlat tizimi. Psihologik tayyorgarlik.

6- mavzu. Favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha. Sodir bo'lishi mumkin bo'lgan zitzila oqibatlarini xisobga olgan holda muhofaza ishlarini o'tkazish uchun kuch va vositalarini mo'ljallash. Tabiiy xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Ekologik xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Texnogen xususiyatlari favqulodda vaziyatlar.

7- mavzu. Aholini va tevarak-atrofni terrorizmdan himoyalash Tinchlik va harbiy davrdagi favqulodda vaziyatlar. Yadro qurollari. Xalqaro terrorizm ta'risi.Terrorizmning maqsadlari va mohiyati.Terrorizmning ob'ekt va sub'ektlari. Yadroviy qurol va uning tasnifi.Havoning zarbali to'iqini va kuchli yorug'lik nuri.O'tuvchi radiatsiya nuri va uning inson organizmiga ta'siri.Radiaktiv zaharlanish haqida tushuncha

8- mavzu. FV oqibatlarini bartaraf etishda qutqaruv va boshqa shoshilinch ishlarni tashkil etish Tibbiy evakuatsiya boskichlarida jontantirish. Ko'chirish (evakuatsiya) qoidalari, turlari va usullari..Aholini, moddiy va madaniy boyliklarni evakuatsiya qilish tashkilotlari va tizimlari. FVLarda ikastlanganlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish tarmoqlari va ularning vazifalari. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatishning asosiy tamoyillari. Yuqori nafas yo'llarini tiklash

9-mavzu. Qon ketishi va birinchi yordam ko'rsatish Yurak qon-tomir tizimi. Qon ketish turlari va sabablari.Qon ketishlarni to'xtatish usullari Yurak va qon tomirlar tizimining tafsifi

10-mavzu. Kuyish, Cho'kishlar, sovuq urishi va issiq urishlari. Kuyish tushunchasi va ularning tasnifi. Kuyishlarda birinchi yordam. Kuyish shoki.Elektrotravma va unda tibiy yordam ko'rsatish.Cho'kishlar, turlari va ularda birinchi yordam.

11-mavzu. Tayanch harakat sistemalarining mexanik sinishi. Yumshok to'qimalarning shikastlanishlari va bog'lov turlari. Tayanch – harakat tizimi haqida ma'lumot.Tayanch-harakat tizimining shikastlanish sabablari va turlari Yumshoq to'qimalarning shikastlanishi, jaroxatlar va ularning turlari. Yumshoq to'qimalarning shikastlanishlarda tibbiy yordam.Desmurgiya va bog'lov turlari

12-mavzu. Zaharlanish. Zaharlanganlarga BTYO Zaharlanishlar va ularning turlari.2. Dori vositalaridan zaharlanish va ularda birinchi yordam.3. Zaharli hayvonlar tishlashi, hasharotlar chaqishi va ularni davolash.

13- mavzu. Yuqumli kasalliklar Yuqumli kasalliklar tushunchasi va ularning tasnifi. Havo-tomchi yo'li bilan yuquvchi kasalliklar va ularni oldini olish. Jinsiy yo'l bilan yuquvchi kasalliklar va ularning oldini olish tadbirdi. Ichak infeksiyalari: korin tifi, virusli gepatit, belgilari. Tez yordam

14-mavzu Yong'in-portlash xavfi mavjud bo'lgan ob'ektlardagi avariylar Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqish da evakuatsiya yo'l larini mo'ljallash Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqish da evakuatsiya yo'l larini mo'ljallash. **15-mavzu** Yong'inga qarshi texnikalar, o't o'chirish vositalari va usullari

Yong'in-portlash xavfi mavjud bo'lgan ob'ektlardagi avariylar.

"Hayot faoliyat xavfsizligi" fanining dars mashg'ulotlarini olib borishning taqimiy REJASI

#	Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni.	Soati
1	Hayot faoliyat xavfsizligining nazariy asoslari.	2
2	Mehnatni muhofaza qilishning qonuniy- huquqiy asoslari.	2
3	Hayotiy faoliyat xavfsizligining qonuniy- huquqiy negizi va boshqarish.	2
4	Texnosferik zonalardagi xavflar va ulardan himoyalish	2
5	Favqulodda vaziyatlarda (FV) aholi va hududlarni himoyalash davlat tizimi (FVDT). Fuqaro muhofazasida axloqiy va psihologik tayyorgarlik	2

6	Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha. Sodir bo'lishi mumkin bo'lgan zilzila oqibatlarini xisobga olgan holda muhofaza ishlarni o'tkazish uchun kuch va vositalarini mo'ljallash	2
7	Aholini va tevarak-atrofni terrorizmdan himoyalash Tinchlik va harbiy davrdagi favqulodda vaziyatlar. Yadro qurollari	2
8	FV oqibatlarini bartaraf etishda qutqaruv va boshqa shoshilinch ishlarni tashkil etish Tibbiy evakuatsiya boskichlarida jonlantirish	2
9	Qon ketishi va birinchi yordam ko'rsatish	2
10	Kuyish, Cho'kishlar, sovuq urishi va issiq urishlari	2
11	Tayanch harakat sistemalarining mexanik sinishi. Yumshok to'qimalarning shikastlanishlari va bog'lov turlari	2
12	Zaharlanish. Zaharlanganlarga BTYO	2
13	Yuqumli kasalliklar	2
14	Yong'in-portlash xavfi mayjud bo'lgan ob'ektlardagi avariylar	2
15	Yong'inga qarshi texnikalar, o't o'chirish vositalari va usullari	2
	Jami	30

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1- mavzu.** Hayotiy faoliyat xavfsizligining nazariy asoslari. Xavfsizlik nazariyasining asosiy tushunchalari.Xavfsizlikni o'rganish tartibi. Xavfsizlik sistemasi va tahlil usuli Xavfsizlikni ta'minlash yo'llari va usullari
- 2- mavzu.** Mehnat faoliyatining tengligi va og'irligini baholash.. Mehnat muhofazasi xaqida tushuncha. Mehnat muhofazasiga doir tadbirdi rejalshtirish va tashkil qilish.. Mehnat muhofazasi qonunlari bo'zilganligi uchun javobgarlik turlari
- 3- mavzu.** Insonni yashash va mehnat faoliyati sferalarining xavfli va zararli omillaridan himoyalash.. Hayot faoliyat xavfsizligi bo'yicha aholiga dasturlarni to'zib chiqish va o'rgatishni baholash Sanoat korxonalarida ishlab chikarish sanitariysi .. Sanoat korxonalarini yoritishga qo'yiladigan asosiy talablar va yoritish me'yorlari.. Ishlab chiqarish shovqinlar xususiyati va ulardan himoyalash.
- 4-mavzu.** Radiatsion va kimyoiy vaziyatni baholash. Zamonaviy qirg'in qurollari tasnifi.. Yadro quroli, yadro qurolining shikastlovchi omillari. Radiatsiyaviy razvedkada ishlataladigan dozimetrik nazorat asboblari. Radiatsion vaziyatni baholash. Kimyoiy qurollar va ularning tasnifi. Kimyoiy moddalardan zaharlanish. Kimyoiy vaziyatni baholash

5-mavzu. Nafas yo'llarini himoyalovchi individual vositalar Terini himoyalovchi individual vositalar. Shaxsiy himoya vositalari to'g'risida tushuncha. Protivogazlar, respiratorlar va ularni ishga tayyorlash. Fugacolarning tabby gazlardan zaharlanishini oldini olish chora-tadbirlari Terini himoyalovchi individual vositalar to'g'risida tushuncha. Himoyalovchi to'plamidan foydalanish..Umum harbly himoya to'plami individual himoya vositalarini saqlash qoldalar

6- mavzu. Zararlanganlarga yordam ko'rsatish uchun ishlataladigan tibbiy muhofaza vositalari. Tibbiy muhofaza vositalari „Individual bog'lov paketi (IPP) . To'zilishi va undan foydalanish..Kimiyoiy xujunga qarshi paketlar. IPP-8, IPP-10 to'zilishi, ishlatalishi. Tibbiy vositalar to'plamidan foydalanib zararlanganlarga yordam ko'rsatish

7- mavzu. Zararsizlantirish turlari va usullari. Aseptika va antisептика tushunchalari. Maxsus ishlov o'tkazish. Degazatsiya, dezaktivatsiya, dezinfektsiya va uning usullari to'g'risida tushuncha..Qisman maxsus ishlov o'tkazish va unda qo'llaniladigan vositalar

8- mavzu. Tibbiy evakuatsiya bosqichlarida Jonlantirish. FVlarda ikastlanganlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish tarmoqlari va ularning vazifalari. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatishning asosiy tamoyillari. Yuqori nafas yo'llarini tiklash

9-mavzu. Qon ketishlari va uning turlari. Qon ketishlarda tez yordamni tashkil etish. Yurak qon-tomir tizimi. Qon ketish turlari va sabablari.Qon ketishlarni to'xtatish usullari Yurak va qon tomirlar tizimining tavsifi

10-mavzu. Kuyish Cho'kishlar, sovuq urishi va issiq urishi. Kuyish tushunchasi va ularning tasnifi. Kuyishlarda birinchi yordam. Kuyish shoki.Elektrotravma va unda tibbiy yordam ko'rsatish.Cho'kishlar, turlari va ularda birinchi yordam.

11-mavzu. Tayanch harakat sistemalarining mexanik sinishi. Desmurgiya va transport immobilizasiysi Tayanch – harakat tizimi haqida ma'lumot.Tayanch-harakat tizimining shikastlanish sabablari va turlari Desmurgiya haqida ma'lumot. Transport immobilizasiysi haqida ma'lumot.

12-mavzu. O'tkir qon-tomir etishmovchiliklari Ko'krak qafasidagi og'riqlar va birinchi yordam. Gipertoniya va gipotoniya kasalliklari haqida ma'lumot. Ko'krak qafasida joylashgan organlar haqida umumiy ma'lumot. Yurak-qon tomir haqida tushuncha

13-mavzu. Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqishda evakuatsiya yo'llarini mo'ljallash.. Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqish da evakuatsiya yo'llarini mo'ljallash. Yong'in-portlash xavfi mavjud bo'lgan ob'ektlardagi avariylar.

14-mavzu. Yong'in-portlash xavfi mavjud bo'lgan ob'ektlardagi avariylar. Yong'in bo'lgan joylarda evakuatsiya chora-tadbirlari va ularni tashkil etish. Yong'in haqida xabar berish. Elektr tokining inson salomatligiga ta'siri.

15-mavzu. Elektr toid bilan jarohatlanish Elektr toki bilan jarohatlanishda birinchi yordamni ko'rsatish chora-tadbirlari

Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tllishl, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Anally mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va taysiyalar.

Talabalar ma'ruba mavzulari bo'yicha olgan asosly bilim va ko'nikmalarini o'zlashtirish Jarayonida yanada mustahkamlaydilar. Darslik va o'quv qo'llanmalar ososida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish va boshqalar tavsija etiladi.

"Hayot faoliyat xavfsizligi" fanining dars mashg'ulotlarini olib borishning taqvimly REJASI

#	Fanning amaliy mashg'ulotlari mazmuni.	Sotil
1	Hayotli faoliyat xavfsizligining nazarli asosli	2
2	Mehnat faoliyatining tengligi va og'irligini baholash	2
3	Insonni yashash va mehnat faoliyati sferalarining xavfli va zararli omillaridan himoyalash.. Hayot faoliyat xavfsizligi bo'yicha aholiga dasturlarni to'zib chiqish va o'rgatishni baholash	2
4	Radiatsion va kimiyoiy vaziyatni baholash	2
5	Nafas yo'llarini himoyalovchi individual vositalar Terini himoyalovchi individual vositalar	2
6	Zararlanganlarga yordam ko'rsatish uchun ishlataladigan tibbiy muhofaza vositalari	2
7	Zararsizlantirish turlari va usullari.	2
8	Tibbiy evakuatsiya bosqichlarida jonlantirish.	2
9	Qon ketishi va uning turlari. Qon ketishlarda tez yordamni tashkil etish	2
10	Kuyish Cho'kishlar, sovuq urishi va issiq urishi	2
11	Tayanch harakat sistemalarining mexanik sinishi. Desmurgiya va transport immobilizasiysi	2
12	O'tkir qon-tomir etishmovchiliklari Ko'krak qafasidagi og'riqlar va birinchi yordam	2
13	Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqishda evakuatsiya yo'llarini mo'ljallash	2

14	Yong'in-portlash xavfi mayjud bo'lgan ob'ektlardagi avariyalar	2
15	Elektr toki bilan jarohatlanish	2
	Jami	30

IV. Mustaqil ta'lif va mustaqil ishlari.

Mustaqil ta'lif uchun tavsiya etiladigan mavzular:

- 1.HFX muammolarini o'rganishga katta hissa qo'shgan jahon va vatanimiz olimlari.
- 2.Ularning asosiy ilmiy-amaliy ishlari
- 3.Xavflarni kvantifikatsiyalashning sonli, balli va boshqa uslublarini tahlil qilish
- 4.Xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari va uslublarini tahlil qilish
- 5.Tabiyy xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Texnogen xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Ekologik xususiyatlari favqulodda vaziyatlar
- 6.O'zbekistonda bo'lishi mumkin bo'lgan texnogen xavflar
- 7.Markaziy Osiyoda bo'lishi mumkin bo'lgan tabiyy vaziyatlar
- 8.Aholini va hududlarni tabiyy hamda texnogen xususiyatlari favqulotda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 9.Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 10.Terrorizmga qarshi kurash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 11.Xavfli ishlab chiqarish ob'ektlarining sanoat xavfsizligi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 12.Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar
- 13.Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish
- 14.Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomik ko'rsatkichlarini tahlil qilish
- 15.Qon ketish va qon ketish turlari
- 16.Sovuq urishning darajalari
- 17.Sinish turlari. Tez yordam
- 18.Kuyish darajalari. Tez yordam Cho'kishlar haqida ma'lumot
- 19.Ta'sirlantiruvchi kuchga ega bo'lgan ZMlar. Asabga ta'sir etib falaj kiluvchi zaxarli moddalar
- 20.Vabo, o'lat kasallikkleri
- 21.Sanitariya nazorati to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 22.Fuqarolar sog'ligini saqlash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish

- 23.Ishlab chiqarish bino inshaotlarining yong'inga va portlashga xavfi bo'yicha toifalari
- 24.Chiqindilar to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish
- 25.Yong'indan himoyalanishning zamonaqly texnik vositalari
- 26.O't o'chiruvchi moddalar va ularning xossalari.
- 27.Davlat yong'in xavfsizligi xizmati
- 28.Respublika bo'yicha yong'inlar sodir bo'lishi va ularda ko'rildigani zararlar to'grisida statik ma'lumotlar tahlili

№	Mustaqil ta'lif mavzulari	Soni
1	HFX muammolarini o'rganishga katta hissa qo'shgan jahon va vatanimiz olimlari. Ularning asosiy ilmiy-amaliy ishlari	2
2	Xavflarni kvantifikatsiyalashning sonli, balli va boshqa uslublarini tahlil qilish	2
3	Xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari va uslublarini tahlil qilish	2
4	Tabiyy xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Texnogen xususiyatlari favqulodda vaziyatlar. Ekologik xususiyatlari favqulodda vaziyatlar	2
5	O'zbekistonda bo'lishi mumkin bo'lgan texnogen xavflar	2
6	Markaziy Osiyoda bo'lishi mumkin bo'lgan tabiyy vaziyatlar	2
7	Aholini va hududlarni tabiyy hamda texnogen xususiyatlari favqulotda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish	2
8	Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi(FVDT)ning strukturaviy to'zilishini o'rganish	2
9	Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish	2
10	Terrorizmga qarshi kurash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish	2
11	Xavfli ishlab chiqarish ob'ektlarining sanoat xavfsizligi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish	2
12	Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar	2
13	Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish	2
14	Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomik ko'rsatkichlarini tahlil qilish	2
15	Qon ketish va qon ketish turlari	2

16	Sovuq urishning darajalari	2
17	Sinish turlari. Tez yordam	2
18	Kuyish darajalari. Tez yordam Cho'kishlar haqida ma'lumot	2
19	Ta'sirlantiruvchi kuchga ega bo'lgan ZMlar. Asabga ta'sir etib falaj kiluvchi zaxarli moddalar	2
20	Vabo, o'lat kasalliklar	2
21	.Sanitariya nazorati to'grisida"gi qonun bandlarini o'rGANISH	2
22	Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rGANISH	2
23	Ishlab chiqarish bino inshoatlarining yong'inga va portlashga xavfi bo'yicha toifalari	2
24	Chiqindilar to'g'risida" gi qonun bandlarini o'rGANISH	2
25	Yong'indan himoyalanishning zamonaviy texnik vositalari	2
26	O't o'chiruvchi moddalar va ularning xossalari.	2
27	Davlat yongin xavfsizligi xizmati	2
28	Respublika bo'yicha yong'inlar sodir bo'lishi va ularda ko'riladigan zararlar to'grisida statik ma'lumotlar tahlili	2
Jami		60

V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhdarda ishslash;
- takdimotlarni qilish;
- individual loyihibar;
- jamoa bo'lib ishslash va himoya qilish uchun loyihibar.

VI. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifava topshirqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

VII. Baholash mezonii:

Oraliq nazoratda talaba bilimini baholash talablari

Baholash bali	Talaba bilimi va malakasiga qo'yiladigan talablar
A'lo 5	Mavzularga tegishli savollarning barchasi asoslangan, ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilmagan holda javoblar berilsa, mavzu materiali mohiyatini to'la tushunib etgan bo'lsa, ijodiy fikr yuritsa, mavzu materiali bo'yicha mustaqil mushohada qilib bilsa, nazariy bilimlarni amalda qo'llashga misollar keltirib bilsa, mavzu bo'yicha xulosalar va qarorlar qabul qilishda faol bo'lsa, material bo'yicha to'la tasavvurga ega bo'lsa.
Yaxshi 4	Savollarning barchasiga to'liq javob bersa, ju'ziy xatoliklarga yo'l qo'ymasa, mavzu materiali mohiyatini to'la tushunib etgan bo'lsa, ijodiy fikr yurita olsa, nazariy bilimlarni amaliy ahamiyatini anglab etgan bo'lsa, material bo'yicha tasavvurga ega bo'lsa.
Qoniqarli 3	Savollarga javoblar yozgan bo'lsa, yo'l qo'ygan xatolari juziy bo'lsa, material mohiyatini sayoz tushungan bo'lsa, nazariy bilimlarni amaliy ahamiyatini sayoz anglagan bo'lsa, mavzular bo'yicha to'liq tushunchaga ega bo'lmasa.
Qoniqarsiz 2	Savollarga javoblar yozmagan bo'lsa, yo'l qo'ygan xatolari fizika qoidalariga zid bo'lsa, material mohiyatini tushunmasa, nazariy bilimlarni amaliy ahamiyatini qollay olmasa, mavzular bo'yicha to'liq tushunchaga ega bo'lmasa.

Yakuniy nazoratda talaba bilimini baholash talablari

Baholash bali	Talaba bilimi va malakasiga qo'yiladigan talablar
A'lo 5	Mavzularga tegishli savollarning barchasi asoslangan, ilmiy xatoliklarga yo'l qo'yilmagan holda javoblar berilsa, mavzu materiali mohiyatini to'la tushunib etgan bo'lsa, ijodiy fikr yuritsa, mavzu materiali bo'yicha mustaqil mushohada qilib bilsa, nazariy bilimlarni amalda qo'llashga misollar keltirib bilsa, mavzu bo'yicha xulosalar va qarorlar qabul qilishda faol bo'lsa, masalalarini mustaqil fikr chiqarib to'g'ri echsa, javoblarni izohlab ularning amaljiy ahamiyati anglay olsa, masalanı echishga ijodiy yondashsa, o'z fikrini to'la ifodalay olsa.
Yaxshi 4	Savollarning barchasiga to'liq javob bersa, ju'ziy xatoliklarga yo'l qo'ymasa, mavzu materiali mohiyatini to'la

	tushunib etgan bo'lsa, ijodiy fikr yurita olsa, nazariy bilimlarni amaliy ahamiyatini anglab etgan bo'lsa, material bo'yicha tasavvurga ega bo'lsa, yozma ishlarni bajarishda masalalarni echib ayrim nojuziy xatoliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa.
Qoniqarli 3	Savollarga javoblar yozgan bo'lsa, yo'l qo'ygan xatolari juziy bo'lsa, material mohiyatini sayoz tushungan bo'lsa, nazariy bilimlarni amaliy ahamiyatini sayoz anglagan bo'lsa, mavzular bo'yicha to'liq tushunchaga ega bo'lmasa, masalani echish jarayonini tushuntira olsa, yozma ishda berilgan masalalarning yarmidan ko'pini to'g'ri echsa.
Qoniqarsiz 2	Savollarga javob berishda qiynalsa, material mohiyatini tushunmasa, tasavvuri sayoz bo'lsa, nazariy bilimlarni amaldagi ahamiyatini anglab etmasa, savollarning ko'pchiligiga javob bera olmasa, masalalarni shartini to'g'ri tushunib ularni echa olmasa, masalalarni echimi to'g'risida aniq tasavvurga ega bo'lmasa.

**Baholashni 5 baholikshkaladan 100 ballikshkalagao'tkazish
JADVALI**

5 baholikshka la	100 ballikshkal a	5 baholikshka la	100 ballikshkal a	5 baholikshka la	100 ballikshkal a
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,00 dankam	60 dankam

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

- 1.2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришинг бешта устувор йўналишлари бўйича ҳаракатлар стратегияси.
- 2.Ўзбекистон Республикаси «Таълим тўғрисидаги» конуни. –Т. Ўзбекистон, 1997й.
- 3.Мирзиёев Ш. М. Буюк келжагимизни мард ва олийжаноб таълимни бирга курамиз. Тошкент. Ўзбекистон. 2017й.
- 4.Мирзиёев Ш. М. Танкидий таҳтил, катъий тартиб-интизом ва шактый жавобгарлик - хар бир раҳбар фаолиятининг кундаклик коидаси бўлаки кечак. Тошкент. Ўзбекистон. 2017й.
5. Мирзиёев. Ш. М.. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлати и биргаликда барпо этамиз. Тошкент. Ўзбекистон. 2017й
- 6.O.R.Yuldashev, Sh.G.Djabborova, O.T.Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi. –Т.: Darslik "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.– 268 b.
7. Yormatov G'.YO. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –Т.: "Aloqachi", 2007.– 348 b.
- 8.Ёрматов F. Ё. ва бошқалар. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги. Ўкув кўлланма. –Т.: ТошДТУ. 2005.
- 9.Ў. Йўлдошев ва бошқалар. Мехнатни муҳофаза ютиши. Ўкув кўлланма. –Т.: Мехнат, 2005.
- 10.Nigmatov I., Tojiev M. X. "Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi" Darslik. –Т.: Iqtisod-Moliya. 2011.-260 b.
- 11.Tojiev M. X., Nigmatov I., Ilhomov M. X. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. O'quv qo'llanma. –Т.: "Iqtisod-moliya", 2005.-195 b.
- 12.G'oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. –Т.: "Yangi asr avlod", 2007 yil. – 264 b.
- 13.Qudratov A. va b. "Hayotiy faoliyat xavfsizligi". Ma'ruba kursi. –Т.: "Aloqachi", 2005.-355 b.
- 14.Безопасность жизнедеятельности. Под ред. Михайлова Л.А. Киев – Харьков – Минск, 2007. 301 с.
- 15.Микрюков В.Ю. Безопасность жизнедеятельности. Уч.пособие.- М.: Ростов – Дон. 2006.
- 16.Тожиев М.Х., Нигматов И ва б. Фавкулодда вазиятлар ва фуқаро муҳофазаси. Ўкув кўлланма.-Т.: МЧЖ, Таълим манбаи, 2002.-224 б.
- 17.Юнусов М.Ю., Икромов Э.Ж. Фуқаро муҳофазаси - доимий зарурат. –Т.: 2002.
- 18.Белов С. В. и др. Безопасность жизнедеятельности,-М.: Высшая школа, 1999.
- 19.Расулева М.А., Юлдошев О.Р. Видеотерминаллардаги хавфсизлик муаммолари. Ўкув кўлланма -Т.: ТошДТУ, 2004.
- 20.Петровская Л.И., Расулева М.А., Расулов А.Х. Безопасность жизнедеятельности. Учебно-методическое пособие.-Т.: ТГТУ, 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

- 1.Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. –Т.: "Ўзбекистон", 2008.
- 2.“Мехнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонунининг ячги таҳрири Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси. –Т.: 2012 , 1-сон.
- 3.Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни ва ходимлар саломатлигининг бошка хил зарарланишини текшириш ва хисобга олиш тўғрисидаги Низом. Вазирлар Маҳкамасининг қарори № 286, 06.06.1997, –Т.: 1997.
- 4.“Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар ва қасб қасалликларидан мажбурий давлат ижтимоий суғуртаси тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари тўплами, 2008 , 37-38-сон.
- 5.“Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари тўплами, –Т.: 2009, 16-сон.
6. “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси. –Т.: 2000 й., 5-6-сон.
- 6.“Хавфли ишлаб чиқариш объектларининг саноат хавфсизлиги тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси Қонун хужжатлари тўплами. –Т.: 2006 , 39-сон.
- 7.“Ёнгин хавфсизлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни, 2009.
- 8.“Чиқиндилар тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари тўплами, –Т.: 2007, 50-51-сон.
- 9.“Санитария назорати тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси Қонун хужжатлари тўплами. –Т.: 2006, 41-сон.
- 10.“Фуқаролар соғлигини саклаш тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси Қонун хужжатлари тўплами. –Т.: 2007, 40-сон.
- 11.“Терроризмга қарши кураш тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари тўплами. –Т.: 2004, 25-сон.

Elektron resurslar.

1	<u>www.bilim.uz</u>	-	OO'MTV sayti
2	<u>www.ziyo.edu.uz</u>	-	OO'MTV sayti
3	<u>www.ziyo.net.uz</u>	-	OO'MTV sayti
4	<u>www.mintrud.uz</u>	-	Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi sayti.
5	<u>www.minzdrav.uz</u>	-	Sog'liqni saqlash vazirligi sayti.
6	<u>www.mchs.gov.uz</u>	-	Favqulodda vaziyatlar vazirligi sayti.
7	<u>www.uznature.uz</u>	-	Tabiatni muhofaza qilish Davlat